

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2025, sp. zn. 33 Cdo 1399/2024, ECLI:CZ:NS:2025:33.CDO.1399.2024.1

Číslo: 27/2026

Právní věta:

Pojmy „nouze“ a „nutná výživa“ ve smyslu § 2068 o. z. zahrnují nezbytné životní potřeby dárce (resp. osoby na jeho výživu odkázané), jimiž jsou bydlení, ošacení, strava a zajištění odůvodněných potřeb daných individuálními poměry dárce (jako např. náklady se zdravotním stavem), ale pouze v nutném rozsahu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.04.2025

Spisová značka: 33 Cdo 1399/2024

Číslo rozhodnutí: 27

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odvolání daru (o. z.), Odvolání daru pro nouzi (o. z.) [Odvolání daru (o. z.)]

Předpisy: § 1 zákona č. 110/2006 Sb.
§ 2068 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti výroku I rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2023, sp. zn. 15 Co 147/2023; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Brně (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 12. 1. 2023, č. j. 53 C 7/2022-113, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal určení, že je „vlastníkem spoluvlastnického podílu žalované o velikosti ½ vzhledem k celku, a tím i výhradním vlastníkem, na bytové jednotce č. 1, vymezené podle zákona o vlastnictví bytů, zapsané na LV č. 1, nacházející se v 8. NP budovy č. p. 1, zapsané na LV č. 2, postavené na pozemku parc. č. 1, zastavěná plocha a nádvoří, zapsaném na LV č. 3, vše v k. ú. B., a podílu žalované na společných částech budovy o velikosti 6737/234236, tedy vlastníkem celkového podílu o velikosti 6737/117118 vzhledem k celku, souvisejícího s vlastnictvím bytové jednotky“ (dále jen „sporná nemovitost“ nebo „byt“) a rozhodl o nákladech řízení.

2. Krajský soud v Brně (odvolací soud) rozsudkem ze dne 28. 11. 2023, č. j. 15 Co 147/2023-197, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II).

3. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně. Účastníci jsou bývalí manželé, jejichž manželství bylo rozvedeno 16. 2. 2021. Smlouvou z 6. 10. 2017 daroval žalobce žalované podíl na sporné nemovitosti. Dohodou o vypořádání zaniklého společného jmění manželů z 24. 5. 2021 se zavázal žalobce zaplatit žalované vypořádací podíl 130 000 Kč měsíčními splátkami 3 580,50 Kč od 1. 6. 2021. Žalobce je pacient s neurologicko-ortopedickým onemocněním s progresí, s postižením srdce a plic, byla mu přiznána invalidita III. stupně, není schopen pracovního zařazení a je odkázán na pomoc jiné osoby. Pobírá invalidní důchod třetího stupně ve výši (od ledna 2021) 11 456 Kč, příspěvek na mobilitu 550 Kč, příspěvek na péči 4 400 Kč, vlastní automobil Ford Mondeo (rok výroby 2002), měsíčně platí za internet 450 Kč a za telefon 600–700 Kč. Náklady s bydlením 7 669 Kč ve sporném bytě, v němž bydlí, hradil otec žalobce. Dne 10. 12. 2021 navrhla žalovaná žalobci zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví ke sporné nemovitosti a 17. 12. 2021 učinil žalobce odvolání daru pro nouzi. Odstoupení od darovací smlouvy a výzva k vrácení daru byly žalované doručeny 30. 12. 2021.

4. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o existenci naléhavého právního zájmu na požadovaném určení (za účelem dosažení shody mezi stavem právním a stavem zapsaným v katastru nemovitostí) a se závěrem, že žalobce nenaplnil všechny předpoklady pro odvolání daru pro nouzi podle § 2068 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Na rozdíl od soudu prvního stupně (jenž zkoumal i pozdější poměry žalobce) považoval pro splnění předpokladů pro odvolání daru pro nouzi za rozhodující poměry panující ke dni dojití projevu vůle dárce o odvolání daru obdarovanému (zde žalované), kdy nastávají jeho účinky (v daném případě tedy v prosinci 2021). Případná pozdější změna poměrů již nemůže být významná. V prosinci 2021 se přitom žalobce nenacházel v takové nouzi, že by se mu nedostávalo prostředků na vlastní nutnou výživu. Za tu odvolací soud považoval zajištění nejnutnějších potřeb, které dárce sám hradí, tedy nezbytné náklady základního bydlení, nezbytnou stravu, ošacení, popř. léky a náklady se zachováním zdravotního stavu, když zákon pojem „nutná výživa“ nedefinuje a lze vyjít ze zákonné definice pojmů životního minima a existenčního minima podle § 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, které však nezahrnují náklady spojené s bydlením upravené zvláštními předpisy. V daném případě s ohledem na zvýšené náklady žalobce se zdravotním stavem odvolací soud nevyšel z částky odpovídající existenčnímu minimu (jako základní nepodkročitelné částky), nýbrž z částky životního minima, která u žalobce v prosinci 2021 činila 3 860 Kč, k níž připočetl náklady se zdravotním stavem 2 000 Kč měsíčně. Další zvýšené náklady s mobilitou žalobce a zajištěním nezbytné péče byly žalobci saturovány příspěvky na mobilitu a péči od státu, které proto nezohledňoval v příjmu žalobce, jenž tak byl tvořen jen invalidním důchodem 11 456 Kč. Náklady na bydlení hradil žalobci otec a nákladem na nutnou výživu není splátka vypořádacího podílu žalované. Náklady žalobce (které sám platil a nebyly kryty příspěvky od státu) se tak pohybovaly kolem 6 000 Kč měsíčně a žalobce byl schopen je hradit z příjmu z invalidního důchodu. Stav kvalifikované nouze tak u něj nenastal.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Navrhuje změnu rozsudku a vyhovění jeho žalobě nebo zrušení rozsudků soudů obou stupňů. Nesouhlasí s rozsudkem ani s jeho odůvodněním. Napadené rozhodnutí podle něj spočívá na vyřešení otázky hmotného práva – naplnění podmínek pro odvolání daru ve smyslu § 2068 o. z. – kterou soudy obou stupňů vyhodnotily nesprávně, pokud posuzovaly aktuální životní situaci žalobce (jeho tvrzenou nouzi) pouze prostřednictvím matematických výpočtů zohledňujících jeho pasiva a aktiva, aniž blíže hodnotily ve vzájemných souvislostech i další skutečnosti. Předkládá tak dovolacímu soudu k řešení otázky:

1) „posouzení významu a účelu § 2068 odst. 1 o. z.“, a to, zda má být při posuzování naplnění jeho podmínek postupováno způsobem užitým soudy obou stupňů, tedy formou formalistického matematického výpočtu aktiv a pasiv v dispozici dovolatele, či mají být brány v potaz i další skutečnosti rozhodné pro hodnocení životní situace – tj. nouze – které přímo ovlivňují aktuální životní situaci dárce – podle žalobce má být přihlíženo i ke zdravotnímu stavu dárce, jeho možnosti obstarávání si prostředků obživy, původu peněžních prostředků, jejich povaze, osobnímu stavu a dalším rozhodným skutečnostem pro stanovení jeho životní situace;

2) posouzení pojmu „nutná výživa“ – jenž má být podle žalobce definován jako základní náklady na obstarání důstojného života a nikoli zajištění pouhých podmínek základní existence člověka.

6. Podle žalobce shora uvedené otázky hmotného práva nebyly dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešeny.

7. Žalobce vytýká nalézacím soudům, že mezi jeho náklady nezahrnuly náklady na léky a další léčbu, když náhrady na to pobírané nelze zohledňovat jako jeho příjem. Příspěvek na péči náleží pečující osobě a příspěvek na mobilitu je určen k přímé účelové spotřebě s provozováním motorového vozidla. Podle žalobce soudy správně vyhodnotily pojem „výživa“, avšak nepřihlédly k „nenormativním“ nákladům, které má zdravotně postižený značně zvýšené, přičemž náklady na zajištění nezbytných potřeb se v současné době zvyšují. Zákonodárce pojem „nutná výživa“ nedefinoval, jeho podmínky je tak třeba posuzovat případ od případu ve všech širších souvislostech. Odkazuje přitom na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 87/04](#) a jeho závěr, že při posuzování neplatnosti právního úkonu nelze vystačit pouze s gramatickým výkladem zákonného ustanovení, ale musí se opírat o rozumný výklad. Dovozuje, že soud měl při výkladu pojmu „nutná výživa“ přihlížet k jeho životní situaci méně formalisticky. Jeho příjem je pod hranicí 15 571 Kč, spadá proto do množiny osob pod prahem příjmové chudoby. Zůstatek jeho příjmů (3 154 Kč) by zdaleka při zohlednění současné míry inflace nepostačoval ke krytí všech jeho nezbytných nákladů, zejména s přiměřeným ošacením a stravou. Poukazuje i na § 3 odst. 3 a § 2 odst. 3 o. z. a na skutečnost, že ho žalovaná v jeho situaci opustila.

8. Žalovaná navrhla dovolání odmítnout, neboť žalobce nedostatečně vymezil předpoklady jeho přípustnosti a dovolací důvod.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou, zkoumal, zda dovolání obsahuje zákonné obligatorní náležitosti a zda je přípustné. Dovolání posoudil podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“).

10. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

11. Podle § 241a odst. 1 věty první o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.). K vadám řízení lze přihlížet jen v případě jinak přípustného dovolání (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.).

12. Nesprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. jestliže ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry. Právní posouzení je rovněž nesprávné, není-li úplné, tj. učinil-li soud právní závěr, aniž při jeho utváření zohlednil všechny relevantní skutečnosti.

13. Na žalobcem artikulovaných otázkách je napadené rozhodnutí založeno a jde o otázky, které v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud vyřešeny nebyly. Dovolání je proto přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Podle § 2068 o. z. upadne-li dárce po darování do takové nouze, že nemá ani na nutnou výživu vlastní nebo nutnou výživu osoby, k jejíž výživě je podle zákona povinen, může dar odvolat a požadovat po obdarovaném, aby mu dar vydal zpět nebo zaplatil jeho obvyklou cenu, nanejvýš však v tom rozsahu, v jakém se dárci nedostává prostředků k uvedené výživě. Obdarovaný se může této povinnosti zprostit poskytováním toho, co je k této výživě potřeba (odst. 1). Obdarovaný nemá povinnost podle odstavce 1, je-li sám v obdobné nouzi jako dárce (odst. 2).

15. Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) nedefinuje ani pojem „nouze“, ani „nutná výživa“. Z hlediska rozsahu pak zakládá právo na stejnou životní úroveň (§ 915 u výživného dětí), na přiměřenou výživu (§ 760 u rozvedeného manžela, § 920 u neprovdané matky), na slušnou výživu (§ 1666 u pozůstalého manžela či těhotné vdovy), na nutnou výživu (§ 1665 u nepominutelného dědice).

16. Podle § 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, tento zákon stanoví životní minimum jako minimální hranici peněžních příjmů (dále jen „příjem“) fyzických osob (dále jen „osoba“) k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití (odst. 1). Životní minimum ani existenční minimum nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení; poskytování pomoci k zajištění úhrady nezbytných nákladů na bydlení stanoví zvláštní právní předpisy (odst. 3).

17. Důvodová zpráva k § 2068 o. z. uvádí: „Dar je zásadně neodvolatelný. Tuto zásadu návrh výslovně neuvádí, neboť plyne z obecnější zásady závaznosti smluv. Navrhuje se však upravit výjimečně případy možnosti dar odvolat. Tradiční právní úpravy znají odvolání daru pro nouzi, pro nevděk, pro zkrácení nepominutelných dědiců, pro pozdější narození dítěte a z některých dalších důvodů. Osnova navrhuje upravit odvolání daru jen pro nouzi dárce a pro nevděk obdarovaného. Právo odvolat dar pro nouzi bylo z našeho práva vypuštěno při přijetí občanského zákoníku z r. 1950 z ideologických důvodů. Navrhuje se umožnit dárci, aby dar odvolal poté, co jej dal, upadl-li následně nezaviněně do takové nouze, že nemá na vlastní nutnou výživu nebo na nutnou výživu osob, k nimž má zákonnou vyživovací povinnost. Toto právo je osobním oprávněním dárce, trvá po dobu jeho života a jeho smrti zaniká. Leč uplatní-li je, mohou je za stanovených podmínek uplatnit i ti, k nimž je dárce k vyživovací povinnosti zavázán.“

18. Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský (dále jen „o. z. o.“), upravoval odstoupení od darovací smlouvy pro nouzi dárce v § 947 odst. 1 věta první [(„Upadne-li dárce později v takovou nouzi, že by se mu nedostávalo na nutnou výživu, jest oprávněn žádati na obdarovaném, není-li tento sám ve stejné nouzi, ročně zákonné úroky z darované částky, pokud darovaná věc nebo její hodnota ještě tu jest a pokud se mu nedostává nutné výživy.“) a v § 954 („Tím, že se bezdětnému dárci po sjednání darovací smlouvy narodí děti, nevzejde ani jemu, ani dětem potomně narozeným právo darování odvolati. Avšak v čas nouze může on nebo dítě potomně narozené jak proti obdarovanému, tak proti jeho dědicům uplatňovati shora uvedené právo na zákonné úroky z darované částky (§

947)“]. Pojem „nouze“ však výslovně nedefinoval, ačkoli ho učinil na několika místech součástí hypotézy právní normy [srov. např. § 154 „Náklad vynaložený na výchovu dětí nedává rodičům žádného nároku na jmění, jehož děti později nabudou. Upadnou-li však rodiče v nouzi, jsou jejich děti povinny slušně je opatrovati.“, nebo ustanovení o nakládání s nemovitým majetkem nezletilce (§ 232), o vydědění dítěte (§ 768), o smlouvě schovací (§ 967), o jednatelství bez příkazu (§ 1035), o upotřebení věci k prospěchu druhého (§ 1043), o náhradě škody (§ 1306, § 1307, § 1312)]. Stejně tak o. z. o. nedefinoval pojem „nutné výživy“.

19. Definici pojmu „slušného opatrování“ ve vazbě na vyživovací povinnost dětí v případě nouze rodičů lze v době účinnosti o. z. o. najít např. v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu z 21. 4. 1938, sp. zn. 4927/35 [„Ukládá-li § 154 věta 2. o. z. o. dětem povinnost, aby svým rodičům, ocitnou-li se v nouzi, poskytl slušného vydržování, nelze tím rozuměti nic jiného, nežli že jsou děti povinny poskytnouti svým rodičům to, co tito ke svému životu nutně potřebují a co by jim jinak musilo býti poskytnuto podle jich nároků na zaopatřování chudinské. Nouzí lze přece rozuměti jen nedostatek prostředků k ukájení nutných životních potřeb (bytu, stravy, obleku), nikoli však nepostačitelnost vlastních důchodů ke krytí nákladů navyklého života, míru nutných životních potřeb zřejmě přesahující.“].

20. V komentářové literatuře k o. z. se lze setkat např. s následujícími názory:

„Za nouzi je pak považována situace, kdy dárce nikoliv vlastním zaviněním nemá na nutnou výživu vlastní, případně na nutnou výživu osob, které je povinen vyživovat ze zákona. ...Pojmem nutná výživa pak je třeba chápat zajištění základních potravin nezbytných k přežití, zajištění základního ošacení, zajištění možnosti základního bydlení a případně zajištění léků nezbytných k životu dárce. Při poskytnutí nutné výživy je samozřejmě třeba zohlednit i další dávky, které může dárce získat (dávky v hmotné nouzi, příspěvek na bydlení apod.)“ [srov. KASÍK, Petr, BEDNÁŘ, Václav. § 2068 [Odvolání daru pro nouzi]. In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 18–19, marg. č. 5.]

„Požadavek vrácení daru, který byl již odevzdán obdarovanému (nastaly soluční účinky smlouvy), představuje intenzivnější zásah do dobré víry obdarovaného. Ten zpravidla legitimně očekává další trvání svého vlastnického práva. Proto zákonodárce váže právo odvolat dar pro nouzi dárce na případ nejnutnější potřeby (nutnou výživu svoji nebo nutnou výživu osoby, k níž je podle zákona povinen)... Ke zjištění, zda je dárce v nouzi či nikoliv, musí být určen jeho stávající majetek, jakož i majetek, který je možné v budoucnu očekávat ... Nuzný dárce zpravidla nebude absolutně nemajetný, a proto je nezbytné o tuto částku/majetek ponížít celkový rozsah nedostávající se mu nutné výživy.... V protikladu k § 2059 se vyžaduje skutečný stav hmotné nouze, nikoliv pouze jeho hrozba. Upadnutí do nouze nemusí být v příčinné souvislosti s darováním Zastáváme názor, že odvolání daru pro nouzi předchází vyživovací povinnosti (§ 910 an.). Ačkoliv totiž dárce již není vlastníkem věci, přesto je povinen využít veškerého svého majetku, jakož i majetku, kterého může právními prostředky docílit, aby jeho odkázanost na výživu byla co nejnižší (opačný názor zastává Beck VI 2068 4; WK V 2068 9). Zákon podmiňuje právo odvolání daru na úroveň nedostávající se nutné výživy, a to buď samotného dárce, nebo osoby, k jejíž výživě je dárce povinen. V zákonné posloupnosti výživného jde o nejomezenější rozsah výživného ..., které dárce může po obdarovaném požadovat (obdobně § 282 InsZ)... Nutná výživa se z hlediska rozsahu vztahuje na nutné potřeby dárce (resp. osoby na jeho výživu odkázané). Konkrétně jde o nezbytné životní potřeby ([Rc 21/1978](#)), jimiž jsou bydlení, ošacení, strava a zajištění odůvodněných potřeb, ale pouze v nutném rozsahu (Hrušáková a kol. 2009 s. 436)... Pro kvantifikaci rozsahu nutné výživy lze v obecnosti přijmout jako referenční kritérium částku životního minima Toto kritérium je ovšem pro svůj paušální dopad pouze pomocné. Je nutné je rozšířit o odůvodněné potřeby jedince plynoucí z jeho věku (starší senior vyžadující vyšší náklady na zdravotní péči), zdravotního stavu (jeho odkázanost na dietní stravování – [Rc 73/1966](#)), způsobu života (srov. i [Rc 1/1976](#)).“ [srov. JANOUSEK, Michal. § 2068 [Odvolání daru

pro nouzi]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2024, marg. č. 1-15.]

„Důvodem k revokaci daru je buď nouze dárce, do níž upadne po darování, anebo zákonem blíže kvalifikovaný nevďěk obdarovaného..... Nouze je vymezována zásadně jen v souvislosti s výživou..... Samotný pojem výživa není zákonem nijak blíže specifikován. V nauce a judikatuře je pojem výživa dosud používán ve dvojitým významu. Jednak se jím rozumí zajištění výživy ve smyslu základních potravin k přežití člověka (vlastní výživa, resp. výživa v užším smyslu) a jednak se tím označuje uspokojování i ostatních hmotných a nehmotných potřeb (tj. nejen potřeby stravování, ošacení a bydlení, ale i potřeby kulturní, sportovní, rekreační, léčebné atp.). Zákonodárce sám rozvíjí pojem výživa (či zaopatření) jen přívlastky reflektujícími hledisko intenzity plnění povinnosti výživy. Hovoří o výživě, a to buď slušné, přiměřené či nutné, anebo v souvislosti s dědickým právem o nutném zaopatření určitých osob. Ani pojem slušná výživa není občanským zákoníkem nijak blíže definován a nadále je vymezován naukou a judikaturou. ‚Slušná výživa znamená, že nejde jen o úhradu těch nejnutnějších potřeb, ale o úhradu odpovídající průměrnému životnímu standardu‘ (Nová, Těžká, 1995, s. 131). Plnění v zákonném rozsahu nutné výživy, interpretujeme-li ji v kontextu vyživovací povinnosti, nelze omezit jen na stravu, ale je třeba jí rozumět také zabezpečení odpovídajícího bydlení, ošacení, zdravotní péče, či sociálního a kulturního vyžití (ve smyslu výrazu ‚nutný‘). Darování však nevytváří mezi dárce a obdarovaným standardní vyživovací povinnost, kterou by bylo možno dokonce soudně vynucovat. Je proto namístě zaujmout k pojmu nutné výživy v kontextu revokace daru spíše restriktivní výklad.... Dárce, ať již je v jakémkoli postavení vůči obdarovanému (tj. jako rodič by měl právo na slušnou výživu nebo jako rozvedený manžel na přiměřenou výživu), má právo revokovat dar pro svou nouzi jen tehdy, nedostává-li se mu výživy nutné....V literatuře byl vysloven názor (Bednář, Kasík in Hulmák a kol., 2014, s. 18), že pro posouzení nouze dárce je nutné zohlednit rovněž dávky státní sociální podpory, které dárce může získat – splní-li zákonná kritéria (dávky v hmotné nouzi, příspěvek na bydlení atp.), resp. že má být v této souvislosti relevantní, zda dárce v nouzi dosáhne nebo nedosáhne na tzv. existenční minimum (srov. kritéria posouzení a výši existenčního minima v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu). Patrně nelze v praxi vyloučit tendenci po jisté objektivizaci zákonného předpokladu nouze dárce, není žádoucí však toto hledisko absolutizovat..... Tato hlediska tak mohou mít toliko podpůrný význam při posuzování (tj. jisté objektivizaci) situace nouze na straně dárce. Rozhodujícím by mělo být zhodnocení individuální majetkové situace dárce, jak ji subjektivně pocituje s přihlédnutím k výše uvedeným objektivizačním hlediskům.“ [srov. § 2068. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-4-1]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X].

21. V rozhodnutí z 23. 12. 1974, sp. zn. [1 Cz 85/74](#), publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod číslem 1/1976, Nejvyšší soud uvedl, že „[U]stanovení § 92 odst. 1 zák. o rod. (pozn. zákon č. 94/1963 Sb. o rodině, účinný do 31. 12. 2013) upravuje nárok na příspěvek na výživu rozvedeného manžela, který vyplývá z rodinněprávního vztahu a který zákon co do rozsahu vymezuje pojmem „nutná výživa“. Nejsou však na místě pochybnosti o tom, že v ustanovení § 92 odst. 1 zák. o rod. nejde jen o výživu ve vlastním slova smyslu (náklady na stravování), ale o zabezpečení nezbytných životních potřeb, a to např. i potřeby bydlení, ošacení atd. Rozsah nutné výživy nelze vymezovat v souvislosti s ustanoveními zákona o sociálním zabezpečení, která vycházejí z jiných hledisek, když výše invalidního důchodu se řídí dobou a povahou zaměstnání a průměrným měsíčním výdělkem v něm dosahovaným. Míru nutné výživy nelze také považovat za určenou paušální částkou blíže neurčeného existenčního minima, neboť rozsah nutné výživy v každém jednotlivém případě závisí jednak na možnostech a schopnostech povinného, jednak na míře nezbytných potřeb oprávněného vyplývajících z jeho zdravotního stavu, věku, způsobu života apod.“

22. Pojmy „nouze“ a „nutná výživa“ nejsou tedy v zákoně definovány a ustanovení § 2068 o. z. patří k

právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Pro použití pojmu „nouze“ a „nutná výživa“ zákon nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet; vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu z 11. 2. 2010, sp. zn. [21 Cdo 5236/2007](#), z 26. 11. 2014, sp. zn. [33 Cdo 901/2014](#), z 24. 10. 2013, sp. zn. [33 Cdo 2641/2012](#), a řadu dalších).

23. Z důvodové zprávy a citované judikatury a literatury lze dovést, že v zákonné posloupnosti jde o nejomezenější rozsah výživného, které dárce může po obdarovaném požadovat, tedy nižší, než v případě stejné životní úrovně (§ 915 o. z.), výživy přiměřené (§ 760, § 920 o. z.), slušné (§ 1666 o. z.), a z hlediska rozsahu se tak vztahuje na nutné potřeby dárce (resp. osoby na jeho výživu odkázané). Konkrétně jde o nezbytné životní potřeby, jimiž jsou bydlení, ošacení, strava a zajištění odůvodněných potřeb daných individuálními poměry dárce (jako např. náklady se zdravotním stavem), ale pouze v nutném rozsahu.

24. V daném případě odvolací soud při posuzování nouze a nutné výživy podle § 2068 odst. 1 o. z. vyšel z životního a existenčního minima tak, jak jsou definovány zákonem č. 110/2006 Sb., a dovedl, že nutná výživa se zpravidla bude pohybovat mezi životním a existenčním minimem, s připočtením nezbytných nákladů na bydlení (které tato minima nezohledňují). Pokud zkoumal (a zahrnul do svého posuzování) i individuální okolnosti dané věci, tedy že žalobce není schopen zajistit si nutnou výživu vlastní prací (je odkázán na invalidní důchod III. stupně), že má zvýšené náklady se zdravotním stavem (2 000 Kč měsíčně uváděné žalobcem – jiné vyšší náklady žalobce netvrdí ani v dovolání), s potřebou péče třetí osoby a s omezenou mobilitou (hrazenými příspěvky pobíranými od státu – proto, v rozporu s tvrzením žalobce v dovolání, je do jeho zohledňovaného příjmu nezahrnul) a v rozhodném období (v prosinci 2021, kdy nastaly účinky odstoupení od darovací smlouvy) neměl náklady s bydlením (neboť je hradil jeho otec), lze považovat jeho úvahu z hlediska vymezení hypotézy právní normy, jak v posuzované věci vyplývá z ustanovení § 2068 odst. 1 o. z., za správnou a úplnou.

25. Odkaz žalobce na nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. [II. ÚS 87/04](#), není příslušný, neboť v něm Ústavní soud řešil otázku jinou (neplatnosti právního úkonu pro rozpor se zákonem).

26. Lze jen dodat, že otázka rozhodného období pro posouzení nouze žalobce (ke kterému datu je třeba posuzovat splnění předpokladů podle § 2068 o. z.), na které je napadené rozhodnutí rovněž založeno, nebyla dovolacímu přezkumu otevřena, proto jsou bezvýznamné námitky žalobce týkající se jeho zhoršujících se poměrů po odvolání daru pro nouzi (v důsledku inflace). Jelikož žalobce neodvolal dar pro nevděk, nýbrž pro nouzi, jsou bez právního významu i jeho námitky týkající se chování žalované (že ho v jeho situaci opustila).

27. Bez právního významu jsou i výtky žalobce vůči závěrům soudu prvního stupně, s nimiž se odvolací soud neztotožnil a na nichž tedy odvolací soud své rozhodnutí nezaložil (ohledně zohlednění příjmů žalobce v rozsahu příspěvku na mobilitu a na péči sloužících k úhradě jeho zvýšených výdajů se zdravotním stavem). Pokud žalobce dovozuje, že odvolací soud neměl do jeho příjmů tyto příspěvky zahrnout a že měl zohlednit jejich původ (jako náhrady od státu), pak odvolacímu soudu vytýká to, co ve svém rozhodnutí ve skutečnosti neučinil. Na takto tvrzených závěrech tedy není napadené rozhodnutí založeno. Totéž platí ve vztahu k námitce, že soud nezohlednil jeho zvýšené náklady se zdravotním stavem.

28. Pokud žalobce první otázku zakládá na závěru, že soudy pouze formalisticky matematicky vypočetly jeho aktiva a pasiva a nebraly v potaz další skutečnosti, jako je zdravotní stav, nemožnost obstarat si prostředky prací, původ jeho prostředků (invalidní důchod, dávky od státu), pak tímto

způsobem pouze polemizuje se závěry odvolacího soudu, jak tyto skutečnosti v rozhodnutí zohlednil (nadto způsobem, který nemá v napadeném rozhodnutí oporu).

29. Z výše uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postížen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud jako nedůvodné dovolání proti výroku I napadeného rozsudku zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.] a jako nepřipustné proti výroku II o nákladech řízení [proti němuž samostatně dovolání podat nelze, viz § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.] a proti odůvodnění rozsudku [proti němuž dovolání přípustné rovněž není, viz § 236 odst. 2 o. s. ř.] odmítl.